

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**TAŞIMALI EĞİTİMDE YAŞANAN ÖĞRETMEN
SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Murat KOCA

DENİZLİ 2024

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**TAŞIMALI EĞİTİMDE YAŞANAN ÖĞRETMEN SORUNLARI VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Murat KOCA

Danışman

Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Murat KOCA

TEŞEKKÜR

Değerli hocam kıymetli hocam danıőmanım sayın Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN Hocama ve Doę. Dr. Zeynep Merak TANRIÖĞEN hocama ve diğer yüksek lisansta ders hocalarıma,

Sevgili eőim Yeter İKİZ KOCA'ya

Sevgili kardeőim Fatma KOCA'ya

Beni dñnyaya getiren ve her daim varlıkları ile güç bulduğum sevgili annem Hanım KOCA'ya çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Murat KOCA

ÖZET

Taşımali Eğitimde Yaşanan Öğretmen Sorunları ve Çözüm Önerileri

KOCA, Murat

Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

Ocak 2024, 38 sayfa

Bu araştırmada öğretmenlerin taşımali eğitimde yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma 2023-2024 eğitim yılında Denizli ili Güney ve Buldan ilçelerinde taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmenlerle görüşme yoluyla veri toplanarak yapılmıştır. Araştırma nitel ve tarama modelinde olup 13 öğretmenle görüşülmüştür. Araştırmada öğretmenlerin taşımali eğitimde uzak mesafe ve ulaşım zorluklarıyla ilgili en fazla dile getirildikleri sorun erken kalkma ve geç gelme sorunu olmuştur. Bunu yol yorgunluğu ve olumsuz hava şartlarından dolayı okula gelememe sorunları izlemiştir. Taşımali öğrencilerin aileleriyle iletişimde yaşanan en büyük sorun yüz yüze iletişim kurulamaması olmuştur. Bunu telefonla iletişim kurulabilmesi ve veli katılımlarının düşük olması sorunları izlemiştir. Taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmenlerin çoğu taşımali eğitimde öğrencilerin ders dışında okul etkinliklerine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ders dışı okul etkinliklerinin kurslar, sosyal ve sportif etkinlikler olduğu düşünüldüğünde taşımali öğrencilerin eğitimin bu alanlarında dezavantajlı oldukları ve bunlardan mahrum kaldıkları söylenebilir. Öğretmenlerin taşımali eğitimde izolasyon ve destek eksikliği sorunlarıyla ilgili en çok dile getirdiği sorun aile desteği eksikliği yaşandığı yönündedir. Bunu destek eksikliği sorunu izlemektedir. Taşımali eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin öğretmenlerin önerilerinin başında taşımali öğrencilerle ilgili olarak ek personel görevlendirilmesi önerisi gelmektedir. Bunu öğretmenlere sosyal ve ekonomik iyileştirmeler yapılmalı, veli ve şoförler bilinçlendirilmeli ve taşımali çocuklara avantaj sağlanmalı önerileri izlemektedir. Taşıma merkezlerinde ek personel görevlendirilmesi, rehber öğretmen ve özellikle güvenlik görevlisinin verilmesi önerileri önemli bir hizmet olarak görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Taşımali eğitim, taşıma merkezi, öğretmen, yönetici, öğrenci, veli

İÇİNDEKİLER

PROJE ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	v
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLAR DİZİNİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM – GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM – KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Türkiye’de Taşımali Eğitim Uygulamaları.....	5
2.2. Taşımali Eğitimden Beklenen Faydalar.....	7
2.3. Dünyada Taşımali Eğitim Uygulamaları.....	8
2.4. İlgili Araştırmalar	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – YÖNTEM	14
3.1. Araştırmanın Modeli	14
3.2. Evren ve Örneklem	14
3.3. Veri Toplama Aracı	15
3.4. Verilerin Toplanması	15
3.5. Verilerin Analizi	16
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM - BULGULAR VE YORUMLAR	17

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	17
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	18
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	19
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	20
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	21
BEŞİNCİ BÖLÜM - TARTIŞMA VE ÖNERİLER	23
5.1. Tartışma ve Sonuç	23
5.2. Öneriler	24
KAYNAKÇA	26
ÖZGEÇMİŞ	29

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımları	14
Tablo 4.1. Taşımalı Eğitimde Uzak Mesafe ve Ulaşım Zorluklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	17
Tablo 4.2. Taşımalı Eğitimde İletişim Sorunlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	18
Tablo 4.3. Taşımalı Eğitimde Sınıf Dinamikleri ve Grup Çalışmalarında Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri	19
Tablo 4.4. Öğretmenlerin Taşımalı Eğitimde İzolasyon ve Destek Eksikliği Sorunlarına İlişkin Görüşleri	20
Tablo 4.5. Öğretmenlerin Taşımalı Eğitimde Yaşanan Sorunların Çözümüne İlişkin Önerileri	21

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesi, şartların değişmesi, hayattan beklentilerin farklılaşması gibi pek çok neden insanların yaşamlarını yakından etkilemiştir. Özellikle sanayinin gelişmesi ve buna bağlı iş alanlarının yılın her günü iş imkanı sağlaması, tarım ürünlerinin geçim sağlamada yetersiz kalması ve yanlış politikalarından kaynaklı üretimin yanlış yönlendirilmesi ve ürünün para etmemesi, girdilerin yüksek olması gibi pek çok nedenle köyden kente göçü hızlandırmış ve köylerde yaşayanların sayıları anormal biçimde düşmüştür. Bu durum köylerde genç nüfusun kalmamasına ve okul çağındaki çocukların da büyük kısmının kentlere göç etmesine sebep olmuştur. Köylerde çağ nüfusun azalması ve öğrenci sayılarının ilkokullarda 21'in altına inmesi ortaokul ve liselerde ise köydeki öğrencilerin öğrenim görecekları bina olmaması nedeniyle taşınalı eğitim uygulaması yapılmaktadır. Taşınalı eğitimin kendine göre sorunları ve problemleri olup bunların öğrenciye, veliye, taşıma merkezi okullara ve köydeki mevcut olan okula bakan yönleri bulunmaktadır. Bu araştırmada taşınalı eğitimde yaşanan öğretmen sorunları ve çözüm önerileri araştırılmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde problem durumu, problem ve alt problemler, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Temel eğitime erişimi yaygınlaştırmak ve amaçlanan eğitim hedeflerine ulaşmak için çeşitli stratejiler uygulanmıştır. Bu stratejiler arasında okulların açılması, yatılılık ve pansiyon hizmetlerinin sağlanması, öğrencilerin eğitim kurumlarına taşınması, örgün eğitime katılamayanlar için uzaktan eğitim sağlanması, gezici okulların kurulması ve okuma yazma seferberliğinin başlatılması yer almaktadır (Karakütük, 1996). Son dönemde Milli Eğitim Bakanlığı, çeşitli girişimler arasında en çok tercih edilen proje olarak gördüğü taşınalı eğitime desteğini artırmıştır. Zorunlu eğitim çağındaki kırsal kesimdeki çocukların eğitimde eşitlik ve fırsatlardan yararlanabilmelerini sağlamak amacıyla 1989-1990 öğretim yılında "Taşınalı İlköğretim Uygulaması" başlatılmıştır. Bu uygulamanın temel amacı, bu çocukların merkezi okulların sağladığı eğitim olanaklarından yararlanmalarını sağlamak, kültürel ve sosyal gelişmelerini artırmak ve daha ileri düzeyde bir eğitim almalarını sağlamaktır (Özkan, 1997). 2012-2013 eğitim-

öğretim yılında kesintili zorunlu 12 yıllık eğitim sisteminin uygulanmaya başlamasıyla birlikte Taşımali İlköğretim Uygulaması yerini Taşımali Eğitim Uygulamasına bırakmıştır. Ayrıca, "Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği" 11.09.2014 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle, ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına kayıtlı öğrenciler ile yaygın eğitim kurumlarına devam eden özel eğitim kursiyerlerinin resmi okul/kurumlara taşınması amacıyla uygulamanın kapsamı genişletilmiştir. Bu resmi okullar/kurumlar, Milli Eğitim Temel Kanunu tarafından tanınan ve eğitim hakkından mahrum kalma olasılığı yüksek olan okullardır (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014). Literatür kapsamlı bir şekilde incelendiğinde, akademik çalışmaların çoğunun taşımali eğitim yoluyla sağlanan ilköğretim alanında karşılaşılan zorlukları veya alternatif olarak bir bütün olarak taşımali eğitimin daha geniş alanını araştırdığı görülmektedir. Dahası, bu araştırma makaleleri yukarıda bahsedilen sorunlara yönelik potansiyel çözümler için değerli öneri ve teklifler de sunmaktadır (Memek, 2014; Taşdemirci, 2017; Demir, 2020; Eroğlu-Arslan, 2021). Ancak taşımali eğitimde öğretmen sorunları ve çözüm önerilerinin ele alındığı çalışmaya rastlanılmamıştır.

1.1.1 Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi; "Denizli ilinde taşıma yoluyla eğitim veren ilkokullarda çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?" şeklinde oluşturulmuştur.

1.1.2 Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şöyle oluşturulmuştur;

1. Öğretmenler taşımali eğitimde "uzak mesafeler ve ulaşım zorlukları" konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır?
2. Öğretmenler taşımali eğitimde "iletişim" konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır?
3. Öğretmenler taşımali eğitimde "sınıf dinamikleri ve grup çalışmaları" konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır?
4. Öğretmenler taşımali eğitimde "İzolasyon ve destek eksikliği" konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır?
5. Öğretmenlerin taşımali eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile 2023-2024 eğitim öğretim yılında Denizli ili Buldan ve Güney ilçelerinde taşıma merkezi ilkokullarda çalışan öğretmenlerin karşılaştığı sorunları belirlemek, yorumlamak ve önerilerde bulunma amaçlanmıştır. Ayrıca bu öğretmenlilerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik ileri sürdükleri önerilerin ortaya konulması ve böylelikle alan yazına katkı sağlanması da amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Taşıma merkezlerinde çalışan öğretmenlerin görev ve sorumlulukları taşıma merkezi olmayan okullardakilerden çok daha ağır ve zordur. Bu zorluk öğretmenlilerin okuldaki görevlerinin tamamında kendini göstermektedir. Öğretmenlerin nöbetlerinde taşıma araçlarından alınıp taşıma araçlarına bindirilinceye kadar beslenme, dışarıya çıkma, rahatsızlık vb. her türlü ihtiyaçları ve kontrollerinde nöbetçi öğretmenin ve sınıf öğretmenlerinin gözetim ve sorumluluğundadır. Bu durum hem sınıf öğretmenlerinin hem de nöbetçi öğretimlerin görevlerini arttırmakta ve zorlaştırmaktadır. Bu konuda öğretmenlerin yaşadıkları sorunlarla ilgili çalışmalar az olmakla birlikte öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bunların çözümüne ilişkin görüşlerinin ele alındığı ayrı bir çalışmaya da rastlanılmamıştır. Bu çalışma bu konudaki eksikliğin giderilmesinde ve literatüre katkı sağlaması bakımından da önemli bir çalışmadır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

- Araştırmaya katılan öğretmenler görüşme formundaki sorulara gerçek cevaplar vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

- 2023-2024 eğitim öğretim yılında Denizli ili Buldan ve Güney ilçelerinde taşıma merkezlerinde çalışan öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.
- Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgiler Formu”, “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğretmenler, arıştırmacının sorularına içtenlikle yanıt vermişlerdir.

1.6. Tanımlar

Taşıma Merkezi: Taşıma kapsamındaki öğrencilerin eğitim gördüğü Bakanlığa bağlı resmî okul ya da kurum olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

Taşınalı Eğitim Uygulaması: Az nüfuslu ve dağınık yerleşim yerlerinde yaşayan ilköğretim çağındaki çocukların birleştirilmiş sınıflarda eğitim görmelerini önlemek ve daha kaliteli bir eğitim almalarını sağlamak amacıyla gününbirlik olarak servis araçlarıyla merkez okullara taşındığı ve zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasıyla birlikte kapsamının da genişlediği bir uygulamadır (Recepoğlu, 2016).

Taşınalı Öğrenci: Taşınalı eğitim uygulaması kapsamında yemek ve taşıma hizmetinden faydalanan öğrenci/kursiyerlere denir (Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014).

Zorunlu Eğitim: Bireyin belli bir çağda, belli bir süre içerisinde aldığı eğitimidir ve örgün eğitimin en önemli kısmını oluşturmaktadır (Güven, 2012).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, konuya ilişkin alan yazın taramasında ve bu alanda yürütülmüş ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Türkiye’de Taşınalı Eğitim Uygulamaları

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 1991/23 sayılı genelgesinde taşınalı eğitim sisteminin gerekçeleri belirtilmiştir. Bu gerekçeler arasında, birleştirilmiş sınıflarda zor koşullarda eğitim vermekte zorlanan okulların sayısının azaltılması, küçük yerleşim birimlerindeki okullara devam eden çocukların daha iyi eğitim almalarının sağlanması, ilköğretim hizmetlerinin ülke genelinde adil dağılımının kolaylaştırılması, eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve eğitimin genel kalitesinin artırılması yer almaktadır (Koçak, 2002). Bu nedenlerle, uzaktan eğitim uygulaması ilk olarak 1989-1990 öğretim yılının ikinci yarısında İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün yetkisi altında başlatılmıştır. Bu uygulama Kırıkkale'de üç ve Kocaeli'nde iki eğitim merkezinde deneysel programlarla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, bu öğretim yılında iki ildeki on iki okul ve yerleşim biriminden toplam 305 öğrenci beş merkez okula taşınmıştır (Arı, 2003). Uygulama başarılı bulunmuş ve 1990-1991 öğretim yılından itibaren Antalya, Çankırı, Gaziantep, Konya, Van, Balıkesir, Çanakkale, Kırklareli ve Kocaeli illerinde 77 merkezde devam etmiştir (Uslu, 2017). 1990-1991 öğretim yılında 258 okul ve yerleşim biriminden 3289 öğrenci 78 merkez okula, 1991-1992 öğretim yılında ise 29 ilin 160 ilçesindeki 1094 okul ve yerleşim biriminden 18256 öğrenci 408 merkez okula taşınmıştır (Arı, 2003). Resmi Gazete'de 18 Ağustos 1997 tarihinde yayımlanan 4306 sayılı Kanun ile 1997-1998 öğretim yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmiştir. Böylece taşınalı eğitim ülke genelinde uygulanmaya başlanmıştır (Yeşilyurt vd., 2007). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2012 yılında yayımlanan 32 sayılı Genelge uyarınca, 9. sınıf öğrencilerine yönelik taşınalı ortaöğretim uygulaması 2010-2011 eğitim-öğretim yılında başlatılmıştır. Daha sonra, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında bu program hem 9. hem de 10. sınıfları kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Akabinde, 6287 sayılı Kanun hükümleri uyarınca zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış, böylece 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin yanı sıra 11. ve 12. sınıf öğrencileri de taşınalı ortaöğretim kapsamına alınmıştır.

Ne var ki uygulamaya ilk geçişte, taşınalı eğitime ilişkin herhangi bir ilke belirlenmeden ya da bir araştırma, hazırlık yapılmadan geçilmiştir (Karakütük, 1998).

Böylece uygulama 1989 yılından 1994'e kadar çıkarılan emir ve genelgelerle yürütülmüştür. 1994 yılında “Taşınmalı İlköğretim Yönergesi” yürürlüğe girmiştir. Bu yönerge hazırlanırken 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu hükümlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur (Ağırkaya, 2010). Daha sonrasında yönerge MEB'in 2007/53 no'lu genelgesiyle kaldırılmıştır. 2000 yılında “Taşınmalı İlköğretim Yönetmeliği” yayımlanmıştır (Uraslu, 2017). Bu yönetmelik de sonrasında kaldırılmış olup 12 yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte 11.09.2014'te resmi gazetede yayımlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği” yürürlüğe konulmuştur. Bu yönetmeliğin amacı, taşınmalı eğitim uygulamasının kapsamını genişletmektir. İlkokul, ortaokul ve özel eğitim okul/kurumlarına kayıtlı öğrencilerin yanı sıra yaygın eğitim kurumlarına devam eden özel eğitim kursiyerlerinin taşınmasını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Bu bireyler eğitimden mahrum kalma riski altında kabul edilir ve Milli Eğitim Temel Kanunu tarafından tanınan resmi okullara / kurumlara taşınmaları gerekir. Bu yönetmelik, 2014 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği ile uyumludur.

Ağırkaya'nın 2010 yılında yaptığı akademik çalışmaya göre taşınmalı eğitim kavramı, seyrek nüfuslu ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan veya eğitim ve öğretim için yeterli imkânlara sahip olmayan okullardaki öğrencilerin, anayasal hükümlerle belirlenen merkezi okullara taşınması yoluyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin kolaylaştırılması süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu girişim, eğitim hakkının korunması amacıyla ülkemizde eğitime erişimin sağlanması ve zorunlu eğitim yasalarının uygulanması hedefinden hareket etmektedir. UNICEF'in okula gitmeyen çocukların yaygınlığına ilişkin 2012 yılında yayınladığı rapora göre, Türkiye'de çocukların eğitime erişimini engelleyen çok sayıda önemli faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında, ailelerin eğitim masraflarını karşılayamayacak durumda olmalarına neden olan ekonomik zorluklar yer almaktadır. Ayrıca, çocuk işçiliği, genç kızların erken yaşta evlendirilmesi, yetersiz beslenme ve eğitim kurumları tarafından uygulanan bürokratik engeller ve kısıtlamalar da bu soruna önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Kırsal bölgelerde eğitim sisteminin karşılaştığı zorluklara katkıda bulunan çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bunlar arasında yerleşim yerleri ile okullar arasındaki önemli mesafeler, kısıtlı ulaşım seçenekleri ve yatılı eğitime olan bağımlılık sayılabilir. Bunlara ek olarak, okullarda artan şiddet ve yaygın bedensel ceza kullanımı da güvensiz bir ortamı beslemektedir. Ayrıca, çeşitli bölgeler ve iller arasında sınıf mevcutları bakımından eşitsizlikler ve ikili eğitimin

yaygınlığı söz konusudur. Son olarak, eğitim alanlarının engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması da dikkate değer bir konudur. Çalışma aynı zamanda Türkiye'de çocukların eğitimden dışlanmasına neden olan engel ve kısıtlamaları aşmaya yönelik eğitim politikalarını da tartışmaktadır. Bu politikalar arasında Haydi Kızlar Okula kampanyası, ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması, taşınabilir eğitim uygulamasının yaygınlaştırılması ve bu uygulamada öğrencilere ücretsiz öğle yemeği verilmesi, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve engelli öğrencilerin eğitim merkezlerine ücretsiz taşınması yer almaktadır. Taşınabilir eğitimin temel amacı, bilginin ülke çapında yaygınlaştırılmasını, eğitim ve öğretim açısından her bireye eşit erişim ve fırsat sağlanmasını kapsar. Dünyanın farklı bölgelerinde gözlemlenen bu eğitim uygulama modeli, ülkemizde ortaöğretimi de kapsayacak şekilde giderek gelişmiştir. Başlangıçta ilköğretim düzeyinde başlatılan bu genişleme, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasıyla başlatılmıştır.

2.2. Taşınabilir Eğitimden Beklenen Faydalar

Milli Eğitim Bakanlığı, ulaştırma eğitiminin ardındaki mantığı kapsamlı bir şekilde açıklamış ve ardından ulaştırma eğitiminin teşvik edilmesinin beklenen faydalarını, eğitim ve ekonomik faydalar olmak üzere iki temel alanda geniş bir şekilde sınıflandırılabilir şekilde tanımlamıştır (MEB, 1991).

2.2.1. Eğitim Öğretim Açısından Beklenen Faydalar

Taşınabilir eğitim uygulamasının eğitim-öğretim açısından fayda sağlaması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Yalçın (2006) taşınabilir eğitimde eğitim-öğretim yönünden beklenen yararları şu şekilde sıralamıştır:

- a- Taşınabilir eğitim ile eğitimde fırsat eşitliği sağlanabilir.
- b- Kız öğrenciler başta olmak üzere öğrencilerin okula devamı artacaktır.
- c- Küçük yerleşim yerlerinde yaşayan ve öğretim çağı dışına çıkan çocuklara zorunlu eğitim imkânı verilebilecektir.
- d- Taşınabilir eğitim yapılan bölgelerde öğretmen ihtiyacı azalacaktır.
- e- İkili eğitim kapsamındaki okulların sayıları düşecektir.
- f- Taşınabilir eğitim ile birleştirilmiş sınıflar uygulamasından vazgeçilecektir.
- g- Öğrencilerin sosyal ve kültürel tesislerden yararlanma imkânı artacaktır.
- h- Öğrencilerin sosyal ve kültürel ilerlemesi ile medeni cesaretlerinde artma olacaktır.
- i- Öğrenciler taşınabilir eğitim ile fiziki imkânı daha iyi olan okullarda eğitim görecektir.

j- Öğretmenler arasındaki iletişimin artması ile öğretmen gelişimi ve öğretmenlerin meslek becerilerinde gelişme sağlanacaktır.

Yukarıda sıralanan maddeler bir bütün olarak ele alındığında taşınmalı eğitimin öğrencilere ve öğretmenlere sağladığı faydalar azımsanmayacak derecede olduğu görülecektir.

2.2.2. Ekonomik Açıdan Beklenen Faydalar

Taşınmalı eğitim uygulaması eğitimde tasarruf noktasında ciddi katkılar sunan bir uygulamadır. Taşınmalı eğitimin ekonomik açıdan beklenen faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz (Tepe, 2011):

a- Bakanlıkça taşıma kapsamına alınan okula tahsis edilmiş donatım malzemesi ve araç-gerecin taşıma merkezi okullara gönderilmesi ile büyük tasarruf sağlanacak ve bu araç gereçlere daha çok sayıda öğrenci ulaşacaktır.

b- Taşınmalı eğitim ile okullarda su, elektrik, yakacak, onarım ve personel gideri noktasında ciddi tasarruf sağlanmış olacaktır.

c- Kontrol ve denetim noktasında geçici görevlendirilme sayıları düşecek bu sayede geçici görev yolluk ödemeleri düşecektir.

d- Öğrenci sayısı düşük olan yerlerde ayrıca ek tesis yapma ihtiyacı ortadan kalkacaktır.

e- Taşıma merkezi olan yerlerde ekonomik canlanma olacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığının bütçesi göz önüne alındığında taşınmalı eğitim uygulamasından beklenen faydalar bakanlık bütçesinde ciddi iyileşmelerin yaşanmasını sağlayacak niteliktedir.

2.3. Dünya’da Taşınmalı Eğitim Uygulamaları

Taşınmalı eğitim, dünya genelinde birçok ülkede yaygın bir uygulamadır. Bu pedagojik yaklaşım, söz konusu ulusların eğitim alanında karşılaştığı kalıcı zorlukların üstesinden gelmeye yönelik bir girişimdir. Ulaştırma eğitimi uygulamasının, benimsendiği her ülkenin kendine özgü fırsatları, iklim koşulları ve coğrafi özellikleriyle uyumlu olacak şekilde uyarlanması dikkat çekicidir (Memek, 2014).

Taşınmalı okul öncesi eğitim birimleri, Yeni Zelanda'da 1970'lerde uzak ve yetersiz hizmet alan kırsal bölgelere erken çocukluk eğitimi sağlamanın zorluklarını ele almak için proaktif bir yanıt olarak kurulmuştur. Şu anda Eğitim Bakanlığı'nın himayesi altında bu birimlerden dokuzu faaliyet göstermektedir. İki özel okul öncesi öğretmeninden oluşan bir ekipten oluşan bu birimler, farklı kırsal bölgelere haftalık ziyaretler

gerçekleştirmektedir (Kennedy, 1990). Avustralya'nın Queensland eyaletinin merkezi, söz konusu alandaki uygulamaların dikkate değer bir örneği olarak ortaya çıkmıştır. Queensland eyaleti eğitim bakanının tavsiyelerini dikkate alan Taşınabilir Sınıf Projesi, kırsal bölgelerde stratejik olarak yaygınlaştırılmıştır. Bu girişimin saygın Avustralya Okullar Komisyonu'ndan önemli miktarda mali destek aldığını vurgulamakta fayda var. Avustralya'nın nüfusuna oranla çok geniş bir alana yayılmış olması, doğal olarak ailelerin geniş yaşam alanlarında ikamet etmesine neden olmaktadır. Bu durum nedeniyle, bu ailelerin çocukları eğitimlerini Taşınabilir Sınıf girişimi aracılığıyla almaktadır. Bu girişim, kamyon kasalarının eğitim alanlarına dönüştürülmesini ve kamyon başına en az on çocuğa hizmet verilmesini gerektiriyor. Bu derme çatma sınıflarda bir idareci ve bir öğretmen olmak üzere iki kişi görev yapmaktadır. Bu uygulama 1978'deki başlangıcından bu yana Avustralya'nın dokuz bölgesinde yaygınlaşmış ve ilgili toplulukların ihtiyaçlarına cevap vermek üzere merkezi komiteler tarafından kolaylaştırılmıştır (Recepoğlu, 2006).

Denisova L. tarafından 1990 yılında Rusya'da yapılan bir araştırmaya göre, kırsal bölgelerdeki okulların sınırlı personel ve öğrenci nüfusları nedeniyle önemli zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Araştırmada, kente göç nedeniyle azalan köy sayısının bu bölgelerdeki okulların varlığı için bir tehdit oluşturduğu ve kırsal bölgelere nitelikli öğretmen atamanın zaten zor olan görevini daha da zorlaştırdığı vurgulanmaktadır (Altunsaray, 1996). Amerika Birleşik Devletleri, eğitim alanında en güçlü yerel yönetimlere sahip ülkeler arasında öne çıkmaktadır. Diğer ülkelerle kıyaslandığında, halkın eğitim konularına aktif katılımı, eğitim kurumları üzerinde uygulanan kontrol derecesi ve eyalet eğitim yasaları kapsamında kurulan belirli bölgelerde eğitim için tahsis edilen vergilerin toplanması, başka yerlerde gözlemlenen normların hepsinin üzerindedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde her köy, kasaba ve şehrin kendine has özelliklerine göre uyarlanmış bir eğitim sistemi vardır. Bu sistemler, eyalet yasaları tarafından belirlenen standartları karşıladıkları ya da aştıkları sürece, yenilik yapma ve deneme özgürlüğüne sahiptir. Bu, kendi bölgelerindeki okullar için eğitim programları geliştirmeyi ve uygulamayı da içerir (Altunsaray, 1996). Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri'nde taşımacılık eğitiminin uygulanmasına ilişkin yapılan araştırmalara genel bir bakış sunulmaktadır.

1982 yılında Pittsburgh Üniversitesi Irk Ayrımcılığına Karşı Yardım Merkezi, Pennsylvania'da Ulaşım Kuralları, Gelenekleri ve Yasalarının Yasal Dayanağı başlıklı bir araştırma çalışması yürütmüştür. Bu çalışmanın bulguları, öğrenci taşımacılığının

finansman sorumluluğunun eyalet genelindeki kamuya ait olduğunu göstermektedir. Yılmaz (1998) birçok eyalette öğrenci taşımacılığının Birleşik Okul Bölgeleri Yasası'nın kabul edilmesiyle başladığını, ancak mahkemenin okul ayrımı kararını bozmasından sonra önemli bir artış göstermediğini gözlemlemiştir. Yılmaz'ın (1998) verileri, eyaletteki öğrencilerin ayrımcılık veya 372 sayılı Kanun uyarınca taşınıp taşınmadığını göstermemekte, daha ziyade taşımacılığın öğrencilerin güvenliği ve konforu, akademik veya diğer faaliyetleri ve seyahat süreleri üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır.

Zars (1998), Amerika Birleşik Devletleri'nde okul otobüsü sisteminin (ya da taşınmalı eğitim sisteminin) büyümesini tartışmaktadır. Araştırma, okul otobüsü sistemiyle ilgili araştırmaların yetersiz olduğunu, otobüs yolculuğunun çocukların zamanının çalınması olarak görülebileceğini ve otobüslerde ortalamanın üzerinde zaman geçirmenin öğrencilerde daha düşük notlara, daha sağlıksız bir vücut yapısına, daha az sosyal aktiviteye ve daha kötü çalışma alışkanlıklarına yol açtığını öne sürmektedir. Otobüs taşımacılığının etkileri hakkında daha derinlemesine bilgi edinmek ve kırsal bölgelerde yeni eğitim kurumlarının kapatılması, bakımı veya kurulmasına ilişkin bilinçli kararları kolaylaştırmak için, araştırma üç temel soruyla yönlendirilmiştir: Uzun otobüs yolculuklarının (her yöne 30 dakikayı aşan) öğrencilerin akademik performansı üzerindeki sonuçları nelerdir? Uzun otobüs yolculukları aileleri nasıl etkiliyor? Uzun otobüs yolculuklarının okul bölgeleri için gerçek mali sonuçları nelerdir? Çalışma kapsamında, otobüs yolculuğunun çocuklar için sadece külfetli bir zorunluluk olarak algılanmaması, aksine eğitim deneyimlerinin anlamlı ve ayrılmaz bir bileşeni olarak görülmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Spence'in (2000) araştırma bulguları, çocukların büyük bir kısmının okul servislerinde önemli ölçüde yol kat ettiğini ve özellikle kırsal bölgelerde ikamet edenlerin bu durumdan etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca, çok sayıda anekdot niteliğindeki kanıt ve araştırma, uzun otobüs yolculuklarının hem aile dinamikleri hem de öğrencilerin akademik performansı ve genel okul deneyimleri üzerinde olumsuz sonuçları olduğunu göstermektedir. Ayrıca, çocukların zamanının önemi ve bunun okulların kapanması, uzun otobüs yolculukları ve eğitim standartları gibi konulardaki yansımaları genellikle göz ardı edilmekte ve ekonomik değerleri dikkate alınmamaktadır. Bu nedenle, uzun otobüs yolculuklarının çocuklar ve aileleri üzerindeki etkisini inceleyen ve bu tür yolculuklar ile okulu bırakma oranları, akademik performans ve ebeveyn katılımı arasındaki ilişkileri araştıran kapsamlı araştırmalara daha fazla ihtiyaç vardır.

Jimerson'a (2007) göre, son zamanlarda Batı Virginia'da başta liseler olmak üzere çok sayıda küçük ölçekli, toplum temelli eğitim kurumu kapanmış ve bu durum hem aileleri hem de öğrencileri etkilemiştir. En önemlisi, uzak bölgelerde ikamet eden bireyler artık merkezi liselere erişmek için önemli ölçüde daha uzun mesafeler kat etmek zorunda kalmaktadır. Sonuç olarak, uzun otobüs yolculuklarının öğrenciler arasında ev ödevlerini tamamlama ve normal okul saatleri dışında ders dışı etkinliklere katılma konusunda endişelere yol açtığı iddia edilmektedir.

Çeşitli ülkelerde taşınmalı eğitim programlarının uygulanması, öğrenciler için eşit erişim ve fırsatların teşvik edilmesi ve böylece genel eğitim kalitesinin artırılması amacıyla hizmet etmektedir. Sistemin uygulanışı ülkemizle kıyaslandığında bazı benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir. Sonuç olarak, bu konuda kapsamlı bir araştırma yapılması, ulaştırma eğitimi programlarının ülkemizde ve dünyada uygulanabilirliğini etkin bir şekilde artırmak ve aynı zamanda kritik sorunları tespit edip çözmek için zorunludur.

2.4. İlgili Araştırmalar

Kayhan (2014), "Taşınmalı Eğitim Uygulamasına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Metaforlarının İncelenmesi" başlıklı araştırmasında, Sivas ilinde hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin taşınmalı eğitim sistemine ilişkin kullandıkları metaforik ifadeleri araştırmak amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmanın sonuçları aşağıdaki gibi özetlenebilir: Ulaştırma eğitimi alanında, öğrenciler yolculuk, sevgi, aydınlanma, güven, girişim, meydan okuma, olasılık ve özlem gibi metaforlar üretmişlerdir. Buna karşılık, eğitimciler umut, zorluk, ayrılmaz bileşen, keşif, geçiş durumu ve hedefine ulaşamayan arayışı kapsayan metaforlar formüle etmişlerdir.

Şimşek ve Büyükgıdık'ın (2017) "İzmir İlinde Taşınmalı Eğitim Uygulamasının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma: Bozova İlçesi Örneği" başlıklı çalışmalarında elde ettikleri bulgular aşağıdaki şekilde özetlenebilir: Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu taşınmalı eğitim uygulamasından memnun olduklarını dile getirmiş; ancak taşıma merkezi okullardaki fiziki imkânların yetersizliğini de vurgulamışlardır. Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu taşıma araçlarının iç donatımının yetersiz olduğunu hatta öğretmenlerin çoğu taşıma ihale sisteminin taşınmalı eğitim uygulamasına zarar verdiğini belirtmiştir.

Uslu'nun (2017) Denizli Tavas ilçesinde uygulanan taşınmalı eğitim sistemine ilişkin "İlköğretimde Taşınmalı Eğitim Uygulaması" başlıklı çalışmasından elde edilen

bulgular bu şekilde özetlenebilir: Taşımali eğitime katılan öğrencilerin dörtte biri yemek hizmetinin kalitesinden ve taşıma araçlarının donanımının yeterliliğinden memnun olduğunu, yüzde on üçü ise memnun olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, taşımali eğitime katılan öğrencilerin yüzde otuz ikisi taşıma şoförlerinin yeterli eğitim aldığını belirtirken, yüzde altısı bu iddiaya karşı çıkmıştır.

Yıldırım ve İyibaş (2017) "Taşıma Suyula Değirmen Döner mi?" başlıklı bir çalışma yürütmüştür. Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim" başlıklı çalışmalarında lise öğretmen ve öğrencilerinin bakış açılarını incelemiştir. Bulgular, eğitimin taşıma yoluyla sağlandığı taşıma merkezi okullara devam eden öğrencilerin öğretmenlerden ve diğer eğitim paydaşlarından olumlu muamele gördüğünü göstermektedir. Sonuç olarak, bu öğrenciler topluma daha iyi entegre olmakta, eğitime daha fazla erişim sağlamak ve eğitime erişim ve fırsat eşitliğini daha iyi deneyimlemektedir. Bununla birlikte, soğuk ve düşük kalorili yiyeceklerden duyulan memnuniyetsizlik de dahil olmak üzere, kafeterya hizmetlerinin sağlanmasında yetersizlikler olduğu bildirilmiştir. Sonuç olarak, yukarıda belirtilen sorunların giderilmesi için bu uygulamanın bazı yönlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

Taşdemir (2010), Ağrı ilindeki ilköğretim okullarının ulaşım konusunda karşılaştıkları zorluklarla ilgili olarak öğrenciler, veliler, okul yöneticileri, öğretmenler ve servis şoförleri ile yapılan bir anketin bulgularını sunmaktadır. Şoförler ve destek personeli için sürekli mesleki gelişim ve eğitime katılım zorunluluğu getirilmelidir. Taşımali eğitim veren merkezi okulların yemekhaneleri ve diğer fiziki imkânları, öğrencilerin güvenliğini ve refahını garanti altına alacak şekilde düzenlenmelidir. Hizmetin belirlenen standartlara uygunluğunun izlenmesi, her zaman titizlikle denetlenmesi gereken önemli bir husustur. Gezici eğitim hizmetlerinin ihale edileceği dönem, okulların tatil olduğu dönemle uyumlu olmalıdır. Öğrenciler için hazırlanan yiyeceklerin güvenliği ve kalitesi sürekli olarak izlenmelidir. Taşımali eğitim veren merkezi okullardaki öğretmenlere, taşıdıkları ağır yük nedeniyle daha yüksek ücret ödenmelidir. Kırsal bölgelerdeki yolların iyileştirilmesi hayati önem taşımaktadır. Milli Eğitim ve Emniyet yetkilileri işbirliği içinde, okul servislerinde yabancıların taşınmasını önlemek için sıkı bir denetim mekanizması kurmalı ve bu tür ihlallerin gerçekleştiği durumlarda uygun cezalar uygulanmalıdır. Düzenli ev ziyaretlerini kolaylaştırmak için taşıma merkezi okullardaki öğretmenlere mali yardım sağlanması düşünülmelidir.

Çelik'in (2019), "Taşımali Eğitim Veren İlk ve Ortaokullarda Risk ve Risk Yönetimi" başlıklı tez çalışması aşağıdaki bulgu ve önerileri sunmaktadır. Her şeyden

önce, taşımali eğitimin uygulanması, ilgili il ve ilçeler için özenle oluşturulmuş bir risk haritasının geliştirilmesini gerektirmektedir. Bazı yerleşim yerlerinde taşımali eğitimle ilgili riskli alanların belirlenmesinden sorumlu bir komisyon kurulması zorunludur. Ayrıca, taşımali eğitimde öğrenciler için en büyük riski oluşturan beslenme hizmetlerine yönelik düzenlemeler, uyulmaması halinde katı cezalarla birlikte uygulanmalıdır. Okul taşımacılığı sisteminde servis edilen yemeklerle ilgili karar alma sürecine öğrencilerin de dahil edilmesi elzemdir. Ayrıca, kamera ve emniyet kemeri gibi ekipmanların geliştirilmesi ve denetimlerin artırılması önerilmektedir. Destek personelinin kullanımının tüm otobüslere yaygınlaştırılması da tavsiye edilmektedir. Otobüs şoförleri becerilerini geliştirmek için düzenli eğitimden geçmelidir. Okul yöneticilerine risk yönetimi becerileri konusunda hizmet içi eğitimler verilmelidir. Taşınan öğrencilerin velilerini hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek için eğitim çalışmaları düzenlenmelidir. Taşıma merkezi okulların fiziki koşulları ve kapasiteleri yeniden değerlendirilmeli ve gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır. Son olarak, sağlık hizmetleri ve personeli hazır bulundurulmalıdır.

Taşımali eğitim temel olarak ülkemizi yoğun olarak ilgilendiren bu konu olduğundan, bu konuya ilişkin yurt dışında yapılan herhangi bir araştırmaya rastlanamamıştır. Araştırmalarda taşımali eğitim ile ilgili farklı illerde yapılmış çalışmalar olmakla birlikte genel olarak bu sistemin değerlendirildiği görülmektedir. Denizli ölçeğinde ve özellikle de Buldan ve Güney ilçelerinde bu konuda çalışma olmadığı gibi taşıma merkezlerinde çalışan öğretmenlerin sorumluları ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerin araştırıldığı çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma bu yönüyle diğer çalışmalardan farklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde “araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi” yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın nitel ve tarama modelinde yapılmıştır. Tama modelleri var olan sorunun taranması ve ortaya konulmasına yönelik araştırmalardır (Karasar, 2016). Taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmenlerin sorunları ve sorunlara yönelik çözüm önerilerini taranarak ortaya çıkarılmasına yönelik çalışma olduğundan dolayı betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2023-2024 Eğitim yılında Denizli ili Güney ve Buldan ilçelerinde taşıma merkezi okullarda çalışan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrende Güneyde 1 okul ve Buldan da 2 okul taşıma merkezidir. Bu okullarda çalışan sınıf öğretmeni sayısı 28’dir. Amaçlı örneklem seçimiyle 13 öğretmene ulaşılarak veri toplanmıştır. Taşıma merkezi okullarda çalışan ve görüşmeye katılarak araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin kişisel bilgileri dağılımları Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	Yaş	Kıdem	Taşınmalı okulda çalışılan toplam süre
Kadın	25	2	1
Erkek	40	16	13
Kadın	33	11	6
Kadın	37	15	8
Erkek	43	20	12
Kadın	38	14	9
Kadın	38	16	16
Erkek	39	14	4
Kadın	37	15	4
Erkek	35	14	10
Kadın	45	20	14
Erkek	50	23	17
Erkek	33	10	5

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre cinsiyet olarak 6 öğretmen erkek ve 7 öğretmen ise kadınlardan

oluşmaktadır. Öğretmenlerin yaş olarak 25 ile 50 yaş arasında dağılım gösterdiği ve yaş olarak genelinin (n=10) 35 yaş ve üzerindekiilerden oluştuğu görülmüştür. Öğretmenlerin kıdem olarak 2 yıl ile 23 yıl kıdemlilerden oluşurken yarıdan fazlasının (n=7) 15 yıl ve üstünde kıdeme sahip oldukları görülmüştür. Taşıma merkezi okulda çalışılan süre dağılımının 1 ile 17 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Katılımcıların değişkenlere göre farklılıklarının olduğu görülürken maksimum çeşitliliğin sağlandığı ve bu konuda görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracı; iki bölümden oluşacaktır. Görüşme formunun ilk kısmında taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmenlere ait genel bilgiler “a) cinsiyet, b) Yaş, c) Kıdem ve d) Taşıma merkezi okulda çalışma süresi olarak 4 soru bulunmaktadır.

İkinci bölümde taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmenlerin taşınmalı eğitimden kaynaklı sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin çözüm önerilerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş görüşme soruları yer almaktadır. Görüşme formu araştırmacının literatürü taraması ve uzman görüşleri olarak geliştirdiği yarı yapılandırılmış sorulardan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu literatür taranarak ve uzman görüş alınarak oluşturulmuştur. Taşıma merkezinde görev yapan her okuldan 1'er öğretmene pilot uygulama yapılmıştır. Uygulama sonucunda görüşme sorularının açık, anlaşılır, uygulanabilir ve yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin tespitinde kullanışlı olduğu görülmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplanan okullardan birinin araştırmacının daha önce görev yaptığı okul olduğu görülmektedir. Diğer okuldan da öğretmenlerin genelini araştırmacı tanımaktadır. Durumun böyle olması veri toplamada araştırmacının daha kolay veri toplamasına imkan sağlamıştır. Araştırmacı konuyla ilgili açıklamayı yaparak görüşme için istekli öğretmenlerle görüşme yaparak veri toplamıştır. Görüşmeler yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür ve her sorunun cevabından sonra sonraki soruya geçilerek veriler toplanmıştır. Görüşmecinin verdiği cevaplar yüzüne okunarak şöyle demek istedin galiba, ya da şunu mu demek istiyorsun? Gibi doğrulamaya yönelik sorular sorularak verilerin güvenilirliği yüksek tutulmaya çalışılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Veri analizlerinde elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Verilerin analiz ve çözümlenmesinde, Corbin ve Strauss (1990) çalışmalarında belirttikleri 4 aşamalı yöntem izlenmiştir.

1. “Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma”
2. “Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi”
3. “Bulguların tanımlanması”
4. “Bulguların yorumlanması”

Öğretmenlerin kişisel bilgileri KVK’ya göre verilmemiş ve görüşme sırasında verilen numara rumuz olarak kullanılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgileri, öğrencilerinin kayıtlı olduğu okulları, ad ve soyadları, araştırma etiği ve kişisel verilerin güvenliği kanunu nedeniyle paylaşılmamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde verilerin analiziyle ulaşılan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi; Öğretmenler taşımaları eğitimde “uzak mesafeler ve ulaşım zorlukları” konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır?” biçiminde belirlenmiştir. Öğretmenlerin taşımaları eğitimde uzak mesafe ve ulaşım zorluklarına ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Taşımaları Eğitimde Uzak Mesafe ve Ulaşım Zorluklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Tema	f
Erken kalkma, geç gelme	6 (1, 7, 8, 11, 12, 13)
Yol yorgunluğu	3 (2, 6, 9)
Olumsuz hava şartlarından dolayı gelememe	1(5)
Zorluk yaşanmıyor	3 (3, 4, 10)

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin taşımaları eğitimde uzak mesafe ve ulaşım zorluklarına ilişkin görüşleri “*Erken kalkma, geç gelme*”, “*Yol yorgunluğu*”, “*Olumsuz hava şartlarından dolayı gelememe*” ve “*Zorluk yaşanmıyor*” olmak üzere 4 temada toplanmıştır.

Öğretmenlerden taşımaları eğitimde uzak mesafe ve ulaşım zorluklarına ilişkin görüşleri “*Erken kalkma, geç gelme*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Tabi ki etkilemektedir. Erken kalkıyorlar geç geliyorlar. (1)

Evet. Yolda zaman kaybı yaşıyorlar. Erken gidip geç geliyorlar. (7)

Etkiliyor. Sabah erken gidiyorlar. Uykularını alamıyorlar. (8)

Evet. Çocuklar erken kalkıyor ve geç geliyor. (11)

Evet etkiliyor. Diğerlerinden daha erken kalkıyorlar ayrıca yolculuk öğrencileri özellikle kış aylarında olumsuz etkiliyor. (12)

Evet. Erken uyanmak ve yol yorgunluğu olumsuz etkiliyor. Yoldaki olası kaza tehlikesi ve muhtemel araç arızaları öğrencilerin okula geç gelebilmesine neden olabiliyor. (13)

Öğretmenlerden taşımaları eğitimde uzak mesafe ve ulaşım zorluklarına ilişkin görüşleri “*Yol yorgunluğu*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Olumsuz etkiliyor. Yoruluyor çocuklar(2)

Etkiliyor. Daha erken kalkmaları, yolculuk yapmaları, yoldaki olası riskler, evlerine daha geç dönmeleri, öğlen arasında evlerine gidip dinlenememeleri olumsuz etkenlerden. (6)

Evet. Yol ve yolculuk yoruyor çocukları. (9)

Öğretmenlerden taşımali eğitimde uzak mesafe ve ulaşım zorluklarına ilişkin görüşleri “*Olumsuz hava şartlarından dolayı gelememe*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Evet etkiliyor. Hava muhalefeti vb durumlarda gelemeyebiliyorlar. (5)

Öğretmenlerden taşımali eğitimde uzak mesafe ve ulaşım zorluklarına ilişkin görüşleri “*Zorluk yaşanmıyor*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Çalıştığım okullar küçük okullardı. Taşıma ile gelen öğrenci sayısı azdı. Bu yüzden çok büyük olumsuz bir etkisini gözlemedim. (3)

Bulduğum okul ve öğrenci ikamet merkezleri ile gidip gelinebilir bir uzaklıkta olduğu için bu yönden sıkıntı çekilmemiştir. [0-10km] (4)

Hayır. Mesafe uzun değil ve yol düz. Bundan dolayı sorun olmuyor. (10)

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi; “Öğretmenler taşımali eğitimde “iletişim” konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır?” biçiminde belirlenmiştir. Öğretmenlerin taşımali eğitimde iletişim konusunda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. *Taşımali Eğitimde İletişim Sorunlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Tema	f
Yüz yüze iletişim kurulamaması	5 (5, 7, 8, 10, 12)
Telefonla iletişim kurulabilmesi	4 (1, 2, 11, 12)
Veli katılımları düşük	3 (3, 6, 9)
Sorun yaşanmıyor	1 (4)

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin taşımali eğitimde iletişim konusunda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri “*Yüz yüze iletişim kurulamaması*”, “*Telefonla iletişim kurulabilmesi*”, “*Veli katılımları düşük*” ve “*Sorun yaşanmıyor*” olmak üzere 4 tema altında toplanmıştır.

Öğretmenlerden taşımali eğitimde iletişim konusunda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri “*Yüz yüze iletişim kurulamaması*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Evet yaşıyoruz. Herhangi bir görüşme gerektiğinde bu yüz yüze hızlı mümkün olmayabiliyor, bu yüzden daha çok telefon ile görüşüyoruz. (5)

Evet, velilerle görüşmede aksaklıklar oluyor. Veliler okula gelip gidemiyor. (7)

Evet, velilerle sıkı iletişim kurulamıyor maalesef. Çünkü velilerin köyden okula gelip gitmesi kolay değil. (8)

Evet, Yüz yüze ve sıkı görüşmeler çok az oluyor. (10)
Yaşanıyor. Yüz yüze görüşmeler her zaman yapılamıyor. (12)

Öğretmenlerden taşınmalı eğitimde iletişim konusunda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri “*Telefonla iletişim kurulabilmesi*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Bazen sorunlar oluyor. Velilerin köyde telefonu çekmiyor. (1)
Çoğunlukla yaşıyoruz. Okula çağırdığımız veliler gelmekte zorlanıyorlar veya telefonla halletmeye çalışıyorlar. Yüz yüze anlatılmayan durumun bir önemi de kalmıyor. (2)
Evet, velilerin okul ve öğretmenle iletişimleri sınırlı. Daha çok telefonla oluyor. (11)
Evet. Veliler okuldan uzak mesafelerde ikamet ettikleri için öğretmenlerle iletişim konusu yetersiz kalıyor. Genelde telefonla iletişim kurabiliyoruz. (13)

Öğretmenlerden taşınmalı eğitimde iletişim konusunda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri “*Veli katılımları düşük*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Evet, genellikle yaşıyorum. Veli toplantılarına katılım çok az oluyor. (3)
Mesafenin uzak olduğunu bahane ederek okula pek gelmiyorlar. (6)
Evet. Bazen sorunlar oluyor, veli katılımları hep az oluyor. (9)

Öğretmenlerden taşınmalı eğitimde iletişim konusunda yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri “*Sorun yaşanmıyor*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Görüşme günlerini ilçe pazar günlerinde seçerek ayarlıyorum bu konuda sıkıntı yaşamıyoruz. Acil durumlarda da veliler okula gelebiliyor. Çok sorun yaşamıyorum. (4)

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi; “Öğretmenler taşınmalı eğitimde “sınıf dinamikleri ve grup çalışmaları” konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır?” biçiminde belirlenmiştir. Öğretmenlerin taşınmalı eğitimde dinamikleri ve grup çalışmalarında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. *Taşınmalı Eğitimde Sınıf Dinamikleri ve Grup Çalışmalarında Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Tema	f
Ders dışı okul etkinliklerine katılamıyorlar	9 (1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 12, 13)
Evlerde yapılacak grup ödevleri verilemiyor	4 (5, 8, 10, 11)

Tablo 4.3’te görüldüğü gibi öğretmenlerin taşınmalı eğitimde dinamikleri ve grup çalışmalarında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri “*Ders dışı okul etkinliklerine*

katılamıyorlar” ve “Evlerde yapılacak grup ödevleri verilemiyor” olmak üzere 2tema altında toplanmıştır.

Öğretmenlerden taşımali eğitimde dinamikleri ve grup çalışmalarında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri *“Ders dışı okul etkinliklerine katılamıyorlar”* şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Bazı muhtemel zamanlarda daha dezavantaj bence. Kurslara filan kalamıyorlar. (1)

Okul sonrası yapılan etkinliklerden uzak kalıyorlar. (2)

Taşımali öğrenciler grup çalışmaları ve okul dışı aktivitelere katılamıyorlar. Mahrumiyet yaşıyorlar. (3)

Sadece okul dışında açılan kurslardan faydalanamıyorlar. Taşıma saatlerine uymadığı için. Diğer türlü mevcut okul personeli ve idaresi öğrenciler için çeşitli aktiviteler organize ediyor. Ayrıca taşıma servislerini gezilerde kullanma fırsatı da sunuluyor. (4)

Okul sonrası yapılan kurslardan uzak kalıyorlar. (6)

Okuldan sonra açılan kurslara katılamıyorlar. (7)

Ders saatleri dışındaki faaliyetlere katılamıyorlar. Bu sınıf ahengini bozuyor. (9)

Okul çıkışı zamanlarda yapılan kurs ve etkinliklere katılamıyorlar. (12)

Okul çıkışlarında direkt servis araçlarıyla eve dönmek zorunda kalan öğrenciler, okul çıkışlarındaki etkinliklere ve kurslara katılamıyorlar. (13)

Öğretmenlerden taşımali eğitimde dinamikleri ve grup çalışmalarında yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri *“Evlerde yapılacak grup ödevleri verilemiyor”* şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Grup çalışması gerektiren araştırma ve ev ödevlerini yapmakta zorlanıyorlar. Çünkü okul dışında bir araya gelemiyorlar. (5)

Evet. İsteğe bağlı olan etkinliklerde taşımali öğrenciler katılamıyor ve katılmak istemiyor. (8)

Evde yapılacak grup etkinliklerinde köyden başka öğrenci yoksa grup etkinliği veremiyoruz. (10)

Evet, evde yapılacak grup ödev ve çalışmalarında sorunlar yaşanabiliyor. (11)

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi; *“Öğretmenler taşımali eğitimde “İzolasyon ve destek eksikliği” konusunda ne gibi sorunlar yaşamaktadır?”* biçiminde belirlenmiştir. Öğretmenlerin taşımali eğitimde izolasyon ve destek eksikliği sorunlara ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. *Öğretmenlerin Taşımali Eğitimde İzolasyon ve Destek Eksikliği Sorunlara İlişkin Görüşleri*

Tema	f
Aile desteği eksikliği yaşıyor	8 (4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13)
Destek eksikliği yaşıyor	2 (1, 7)
Destek eksikliği sorunu yok	3 (2, 3, 12)

Tablo 4.4’te görüldüğü gibi öğretmenlerin taşımali eğitimde izolasyon ve destek eksikliği sorunlara ilişkin görüşleri *“Aile desteği eksikliği yaşıyor”*, *“Destek eksikliği yaşıyor”* ve *“Destek eksikliği sorunu yok”* olmak üzere 3 tema altında toplanmıştır.

Öğretmenlerden taşınmalı eğitimde izolasyon ve destek eksikliği sorunlara ilişkin görüşleri “*Aile desteği eksikliği yaşıyor*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Aile desteği noktasında evet (4)

Aile desteğinin tam olmaması anlamında yaşadıklarını düşünüyorum. (5)

Öğretmen veya okul idaresinin desteğinde bir eksiklik yoktur. Fakat ailelerinde bu eksiklik görülebilmektedir. (6)

Evet, aile destekleri çok eksik kalıyor. (8)

Evet, aileleri uzakta oldukları için yaşıyorlar. (9)

Evet, diğer çocukların ailelerinin desteklerine göre taşınmalı öğrencilerin aile desteği olamıyor. (10)

Evet. Ailelerinden uzak kaldıkları için duygusal olarak destek eksikliği hissedebilmektedirler. (11)

Öğrenciler duygusal olarak ailelerinin yakınlarında olmadıklarını hissettikleri için duygusal bir destek eksikliği olabilir. (13)

Öğretmenlerden taşınmalı eğitimde izolasyon ve destek eksikliği sorunlara ilişkin görüşleri “*Destek eksikliği yaşıyor*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Evet. Bazı parasız yatılı bursluluk sınavlarında ek puan olduğunu biliyorum belki de etkili bir durum olduğunun bir kanıtıdır. (1)

Evet düşünüyorum. Özellikle küçük sınıflar için zorlayıcı olmaktadır. (7)

Öğretmenlerden taşınmalı eğitimde izolasyon ve destek eksikliği sorunlara ilişkin görüşleri “*Destek eksikliği sorunu yok*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Okul içerisinde destekleri tam oluyor. Çünkü öğretmenler okulda hiçbir öğrenciyi ayırmadan eğitim veriyor. (2)

Hayır. Okul ve öğretmenler her öğrenciyi desteklemektedir. (3)

Düşünmüyorum. Tüm ihtiyaçları devlet tarafından karşılanıyor. (12)

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi; “Öğretmenlerin taşınmalı eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Öğretmenlerin taşınmalı eğitimde yaşanan sorunların çözümüne yönelik önerileri analiz edilerek bulgular Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Taşınmalı Eğitimde Yaşanan Sorunların Çözümüne İlişkin Önerileri

Tema	f
Öğretmenlere sosyal ve ekonomik iyileştirmeler yapılmalı	5 (2, 4, 8, 11, 12)
Ek personel görevlendirilmeli	6 (5, 6, 7, 9, 10, 13)
Veli ve şoförler bilinçlendirilmeli	1 (3)
Taşınmalı çocuklara avantaj sağlanmalı	1(1)

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi öğretmenlerin taşımali eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileri “*Öğretmenlere sosyal ve ekonomik iyileştirmeler yapılmalı*”, “*Ek personel görevlendirilmeli*”, “*Veli ve şoförler bilinçlendirilmeli*” ve “*Taşımali çocuklara avantaj sağlanmalı*” olmak üzere 4 tema altında toplanmıştır.

Öğretmenlerden taşımali eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileri “*Öğretmenlere sosyal ve ekonomik iyileştirmeler yapılmalı*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Taşımali okullara özel yönetmelik çıkarılmalı, buralarda görev yapan öğretmenlerin ücret ve hizmet puanı düzenlemesi yapılması gerekmektedir.(2)
Öğretmenlere artı hizmet puanı verilmeli (4)
Nöbet işi kaldırılmalı(8)
Taşıma ile ilgili ayrı bir görevli olabilir. Bu okullarda çalışan öğretmenler ile ilgili iyileştirmeler yapılabilir. İlkokul ortaokul servisleri ayrılabilir (11)
İlave hizmet puanı verilebilir.(12)

Öğretmenlerden taşımali eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileri “*Ek personel görevlendirilmeli*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Nöbetçi öğretmene puan veya ek ders olarak ek getiri sağlanmalı ya da bu sorumluluklar öğretmene yüklenmemelidir. Taşımali okullarda servis ve diğer güvenlik problemleri ek personel ile giderilmelidir.(5)
Bu tip okullarda bu görevi yapabilecek ayrı bir görevli-güvenlik görevlisi olabilir. (6)
Taşımali okullarda rehber öğretmen ataması zorunlu olmalıdır. Öğretmenler servisçiler ile diyalog kurmamalıdır. (7)
Rehber personel atanmalı (9)
Okullarda bununla görevli personel olmalı. Güvenlik görevlisi gibi. (10)
Öğretmenlerin üzerindeki sorumluluklar azaltılmalı, taşımali eğitim veren okullarda kesinlikle güvenlik görevlisi olmalı ve bir sağlık çalışanı bulunmalıdır. Ayrıca öğretmenler ekonomik olarak bu sorumluluğun karşılığını alabilmelidir. (13)

Öğretmenlerden taşımali eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileri “*Veli ve şoförler bilinçlendirilmeli*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Veliler bilinçlendirilebilir. Servis şoförlerine eğitim verilebilir (3)

Öğretmenlerden taşımali eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileri “*Taşımali çocuklara avantaj sağlanmalı*” şeklinde olanların görüşleri doğrudan alıntılarla aşağıda yer almaktadır.

Bence yük hafifletilmeli ve düşünce olarak o çocukların avantajına yönelik etkili uygulamalar yapılabilir. (1)

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin taşımali eğitimde uzak mesafe ve ulaşım zorluklarıyla ilgili en fazla dile getirildikleri sorun erken kalkma ve geç gelme sorunu olmuştur. Bunu yol yorgunluğu ve olumsuz hava şartlarından dolayı okula gelememe sorunları izlemiştir. Taşımali öğrencilerin öğrenci servisleriyle eğitime erişmeleri ve gelip gitmede zaman kaybetmeleri sabah erken kalkmalarına ve okuldan sonra da eve diğer öğrencilere göre geç varmalarına neden olmaktadır. Bu durumlar öğrencilerde yorgunluk, ailelerde telaş, merak ve tedirginlik, taşıma merkezlerinde çalışan öğretmenlerde ve özellikle nöbetçi öğretmenlerde ise ilave sorumluluk ve yük oluşturmaktadır. Yine okul yönetimlerinde de servis denetimi, öğrenciyi kabul ve bindirme, yemek vb. hizmetlerde ilave iş yükü ve ilave sorumluluk yüklemektedir.

Taşımali öğrencilerin aileleriyle iletişimde yaşanan en büyük sorun yüz yüze iletişim kurulamaması olmuştur. Bunu telefonla iletişim kurulabilmesi ve veli katılımlarının düşük olması sorunları izlemiştir. Eğitimin ve insan ilişkilerinin en temelinde yer alan iletişimde sorunlar yaşanması eğitimin amaçlarına ulaşılmasında sorun yaşanmasına neden olmaktadır. Bu sorun veli-öğretmen, veli-öğrenci, veli-okul yönetimi vb. pek çok paydaşın sağlıklı ve istenilen biçimde çalışabilmesini engellemektedir. Bu sorunun diğer yaşanan ve yaşanması olası sorunlara temel teşkil edebileceğinden dolayı aşılması gerekmektedir.

Taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmenlerin çoğu taşımali eğitimde öğrencilerin ders dışında okul etkinliklerine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ders dışı okul etkinliklerinin kurslar, sosyal ve sportif etkinlikler olduğu düşünüldüğünde taşımali öğrencilerin eğitimin bu alanlarında dezavantajlı oldukları ve bunlardan mahrum kaldıkları söylenebilir. Yine evlerde yapılacak grup ödevlerinin verilememesi sorunu da taşımali öğrencilerin bundan da uzak kaldığını göstermektedir. Bu sorunlar taşımali öğrencilerin dezavantajlı durumunu daha da ağırlaştırmaktadır. Taşımali öğrencilerin akranlarından ve sınıf arkadaşlarından bu konularda geri ve mahrum olması eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanamadığını göz önüne sermektedir. Bu durum ailenin çocuktan beklediği performansın düşmesine, okul ve sınıfta herkese eşit imkan ve sorumluluğun verilememesine, taşımali çocuğun akademik, sosyal ve sportif etkinliklerden geri kalmasına neden olmaktadır.

Öğretmenlerin taşımaları eğitimde izolasyon ve destek eksikliği sorunlarıyla ilgili en çok dile getirdiği sorun aile desteği eksikliği yaşandığı yönündedir. Bunu destek eksikliği sorunu izlemektedir. Okulda taşımaları öğrencilerin ailelerinin uzakta olmasından kaynaklı olarak aile desteği eksikliği yaşadığı ileri sürülmüştür. Bu durum duygusal ve fiziki olarak yaşanabilmektedir. Bunun yanında yaşları küçük çocuklarda bunun daha belirgin olduğu ve PYBS’de taşıma kapsamındaki öğrencilere kontenjan tanınması da bunun göstergesi olarak görülmektedir. Taşımaları çocukların bu eksikliği hissetmemesi için özellikle rehberlik servisinin etkin çalışması ve bu kapsamdaki öğrencilere yakın ilgi gösterilerek bunun aşılmasına çalışılması gerekmektedir.

Taşımaları eğitimde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin öğretmenlerin önerilerinin başında taşımaları öğrencilerle ilgili olarak ek personel görevlendirilmesi önerisi gelmektedir. Bunu öğretmenlere sosyal ve ekonomik iyileştirmeler yapılmalı, veli ve şoförler bilinçlendirilmeli ve taşımaları çocuklara avantaj sağlanmalı önerileri izlemektedir. Taşıma merkezlerinde ek personel görevlendirilmesi ve özellikle güvenlik görevlisinin verilmesi önemli bir hizmet olarak görülmektedir. Bütün sorumluluğun okul yönetimleri ile nöbetçi öğretmenlere yüklenmesi bu okullarda çalışanların gereğinden çok yorulmaları, risk almaları ve yalnız kalmalarına neden olmaktadır. Bu öneri çok yerinde ve önemlidir. Bununla birlikte bu okullarda çalışan öğretmenlere sosyal ve ekonomik iyileştirmeler yapılması önerisi de yerinde ve makul bir öneridir. Bu öğretmenlere ilave maddi ücret, hizmet puanı, nöbetin kaldırılması, servislerin ayrılması vb. uygulamalarla bunların yapılması önerilmiştir. Bu okullarda çalışan öğretmenlerin diğer emsallerine göre daha çok risk altında oldukları, çalışma şartlarının daha ağır olduğu ve hiçbir karşılığının olmadığı bilinmektedir. Yine veli ve şoförlerin bilinçlendirilmesi ve taşımaları öğrencilere avantaj sağlanması önerileri de yaşanan sorunların çözümlerine katkı sağlaması bakımından önemli ve yerinde öneriler olarak değerlendirilmelidir.

5.2. Öneriler

- Taşıma kapsamındaki öğrencilerin uzak mesafelerden taşıma yerine daha yakın yerlere taşınması sağlanabilir.
- Taşıma merkezi okullarda eğitimin daha esnek saatlerle yapılması konusunda okul yönetimlerine yetki tanınabilir.
- Taşımaları öğrencilerin velileriyle iletişimin sağlıklı yapılabilmesi için belli zamanlarda servis araçlarıyla okula gelmelerine imkan sağlanabilir.

- Taşımalı öğrencilerin ders dışı zamanlarda yapılan etkinliklerde yer alması ve buna göre taşınmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılabilir.
- Taşıma kapsamındaki öğrencilerin desteklenmesi, PYBS sınavında daha çok kontenjan ya da sınavsız bir şekilde bu imkandan yararlanmasına olanak sağlanabilir.
- Taşıma merkezleri okullara öğretmenler ve okul yönetimlerinin iş yükünün azaltılması adına rehber öğretmen ve güvenlik personeli görevlendirilmesi yapılabilir.
- Taşıma merkezi okullarda çalışan öğretmen ve okul yöneticilerine ilave ücret ve diğer sosyal haklar verilerek yaptıkları işin karşılığını almaları yönünde çalışma yapılabilir.
- Taşıma merkezi okullara öğrenci taşıyan servis şoförlerine ve ailelere gerekli eğitimler verilerek taşımalı eğitimde yaşanan sorunların çözümüne yönelik çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağırkaya, A. (2010). *Taşımalı eğitim uygulamasında öğretmenler ve öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Altunsaray, A. (1996).*Taşımalı ilköğretim uygulamasının değerlendirilmesi (Balıkesir örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Arı, A. (2003). Taşımalı ilköğretim uygulaması Uşak örneği. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 101-115. Erişim adresi: <http://static.dergipark.org.tr/article-download/imported/5000078860/5000073077.pdf>.
- Çelik, F. (2019). *Taşımalı eğitim veren ilkokullarda ve ortaokullarda risk ve risk yönetimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van
- Demir, M. (2020). *Taşımalı ilkokul uygulaması ve karşılaşılan sorunlar: Antalya ili Korkuteli kırsalı örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Eroğlu Arslan, E. (2021). *Taşımalı ortaokul uygulaması sorunlarının taşınan okuldaki öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi (Ankara ili Haymana ilçesi örneği)*,Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güven, İ. (2012). The 4+ 4+ 4 school reform bill and the Fatih Project: Is it a reform? *İlköğretim Online*, 11(3), 556-577. 03/12/2020 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Jimerson, L. (2007). Traveling by school bus in consolidated districts in West Virginia. A *Publication of the Policy Program of the Rural School and Community Trust*.Erişim adresi: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED499440.pdf>
- Karakütük, M. (1996). *Taşımalı ilköğretim uygulaması ve sorunları "Sincan ilçesi örneği"*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karakütük, M. (1998). Taşımalı ilköğretim uygulaması ve sorunları:"Sincan ilçesi örneği". *Eğitim ve Bilim*, 22(108), 16-21.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık. 35. Basım.
- Kayhan, M. (2014). *Öğretmen ve Öğrencilerin Taşımalı Eğitim Uygulamasına İlişkin Metaforlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kennedy, S. (1990). *Mobile Pre-School Units in New Zealand. Volume I* [Özet]. 29.03.2022 tarihinde <https://eric.ed.gov/?id=ED342490>
- Koçak, Ş. (2002). Neden Taşımali Eğitim? *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 2 (2), 155-169. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/cuilah/issue/4163/54558>.
- MEB. (1991). *Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi*. Ankara. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Memek, A. (2014). *Taşımali eğitim yapılan okullardaki yönetici ve öğretmenlerin taşımali eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri (Şanlıurfa ili örneği)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Milli Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2020, 18 Ocak). *T.C. Resmi Gazete* (Sayı:31012). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/01/20200118-5.htm>.
- Özkan, N. (1997). *Taşımali ilköğretim uygulamasında sayısal gelişmeler, güçlükler ve çözüm önerileri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Recepoğlu, E. (2006). *Taşımali ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi olan ilköğretim okullarının sorunları: Çankırı, Karabük ve Kastamonu ili örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Spencer, B. (2000). Long school bus rides: Their effect on school budgets, family life and student achievement. Rural education issue digest. *Educational Resources Information Center (ERIC)*. Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED448955.pdf>
- Şimşek, A. & Büyükkıdık, S. (2017). Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleriyle Taşımali Eğitim Uygulamasının Değerlendirilmesi: Bozova İlçesi Örneği. *İlköğretim Online*, 16(1). 15-34.
- Taşdemir, M. (2010). *Taşımali eğitime ilişkin veli görüşleri: sorunlar ve öneriler (Şile ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul
- Taşdemirci, M. (2017). *Taşımali ilkokullarda karşılaşılan güçlükler (Ağrı ili örneği)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Tepe, N. (2011). *Taşımali İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Beslenme Sorunları Üzerine Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Uraslu, T. (2017). Taşımali ilkokullarda müdürlerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi-International Journal of Leadership Training*, 1(1), 40-43.
- Uslu, Ö. (2017). *İlköğretimde taşımali eğitim uygulaması*, Tezsiz yüksek lisans dönem projesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yalçın, K. Y. (2006). *Yerleşik Ve Taşımali Eğitim Yapan İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerin Toplumsallaşmasında Beden Eğitimi Ve Sporun Önemi: Kütahya İli Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Yeşilyurt, M., Orak, S., Tozlu, N., Uçak, A., Sezer, D. (2007). İlköğretimde taşımali eğitim araştırması: Van il merkezi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 197-213.
- Yıldırım, C. ve İyibaş, A. (2017) *Taşıma suyla değirmen döner mi ? taşıma yoluyla eğitime erişim*. eğitim yönetimi araştırmaları. Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, E. (1998). *Taşımali ilköğretim uygulaması "Kırşehir ili örneği"*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Zars, B. (1998). Long rides, tough hides: Enduring long school bus rides. *Educational Resources Information Center (ERIC)*.